ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUS **Lausunto**
Laamanni Anders Cederberg 2.3.2017

Lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TUOMIOISTUINLAIN JA ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA – HE 270/2016 VP

Yleistä

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on jo rakenneuudistuksen valmistelutyön aikana antamissaan lausunnoissaan lähtökohtaisesti kannattanut käräjäoikeusverkoston uudistamista.

Keskeisimmät yhdistämistä puoltavat seikat nimenomaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden näkökulmasta ovat olleet:

1. Isompi käräjäoikeus mahdollistaa tuomareiden erikoistumisen. Tämä on välttämätöntä tulevaisuudessa, jolloin resurssit ovat vähenemässä samalla kuin käsiteltävien juttujen luonne on monimutkaistumassa muun muassa EU-oikeuden vaikutuksen ja ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön huomioimisen tärkeyden johdosta.

2. Pieni käräjäoikeus on haavoittuvainen. Esimerkiksi yksikin pidempi sairauspoissaolo vaikuttaa pienessä yksikössä jo merkittävästi sen toimintaan.[1] Suuremmassa yksikössä resursseja voidaan siirtää toiminnosta toiseen joustavammin.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on kuitenkin katsonut, että rakenneuudistukselle asetetut tavoitteet täyttyisivät parhaiten siten, että nykyinen Itä-Uudenmaan käräjäoikeus ja Vantaan käräjäoikeus yhdistettäisiin. Käräjäoikeus on edelleen samalla kannalla. Yhdistäminen tässä muodossa riittäisi saavuttamaan ne tavoitteet, jotka ovat asetettu rakenneuudistukselle. Vakuuttavia perusteita kaikkien neljän käräjäoikeuden eli Hyvinkään käräjäoikeuden, Tuusulan käräjäoikeuden, Vantaan käräjäoikeuden ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden yhdistämiselle ei edelleenkään ole esitetty. Suurien tuomioistuinyksiköiden tehokkuudesta ei ole olemassa ajantasaista tutkittua tietoa. Päinvastoin kokemukset tällä hetkellä toimivista suurista yksiköistä eivät ole yksinomaan myönteisiä.

Erityisesti kielellisten perusoikeuksien turvaamisesta

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden nykyisen tuomiopiirin väestöstä 30 prosenttia on ruotsinkielisiä. Noin 10 - 15 prosentissa jutuista käsittelykielenä on ruotsi. Juttujen määrä, jossa kuullaan ruotsinkielisiä todistajia tai asianosaisia ruotsin

[1] Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa on tällä hetkellä laamannin viran lisäksi 5 vakituista käräjätuomarin virkaa. Tämän lisäksi käräjäoikeudessa on kaksi määräaikaista käräjätuomarin virkaa.

kielellä on kuitenkin tätä lukua huomattavasti suurempi.

Käräjäoikeuden henkilöstöstä noin puolet on äidinkieleltään ruotsinkielisiä [2]. Kaikki virkamiehet pärjäävät myös asiakaspalvelutilanteessa ruotsin kielellä. Ruotsinkielisten tuomioistuinpalveluiden saatavuus uudessa yhdistetyssä käräjäoikeudessa tulisi suurella todennäköisyydellä kuitenkin heikentymään erityisesti johtuen siitä, että Porvoossa nykyisin työskentelevällä vahvasti kaksikielisellä kansliahenkilöstöllä, joista suurin osa asuu Porvoossa tai Loviisassa, ei olisi tosiasiallisia mahdollisuuksia siirtyä työskentelemään Vantaalle tai Hyvinkäälle, minne kansliat on luonnoksen mukaan tarkoitus sijoittaa, johtuen muun muassa pidentyvistä työmatkoista ja olemattomista julkisista kulkuyhteyksistä.[3]

Hallituksen esityksessä on annettu täysin epärealistinen kuva siitä, että ruotsinkieliset palvelut voitaisiin turvata ja että tilanne itse asiassa jollain tavalla kohentuisi nykyisestä, koska suurempiin yksiköihin olisi helpompi rekrytoida ruotsin kielen taitosta kansliahenkilökuntaa. Käsitys ei perustu faktaan, ainoastaan epämääräisiin oletuksiin. Todellinen tilanne tulisi todennäköisesti olemaan täysin päinvastainen. Erityisesti ruotsinkielisen kansliahenkilökunnan rekrytoinnissa pääkaupunkiseudulla on tähän saakka todistettavasti ollut vaikeuksia, koska yksityinen sektori on siellä aktiivisesti rekrytoinut kielitaitoista henkilöstöä.

Edellä olevan johdosta hallituksen esityksessä esitetty malli neljän käräjäoikeuden yhdistämisestä uudeksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi johtaisi suurella varmuudella erityisesti ruotsinkielisten palveluiden heikentymiseen ja olisi siten mahdollisesti ristiriidassa perustuslain 17 §:n säännöksen kanssa.

Sivukanslian perustaminen

Mikäli edellä lausutusta huolimatta edetään esitetyn neljän käräjäoikeuden yhdistämisen mallin mukaisesti, tulisi ehdotettua asetusta käräjäoikeuksien kanslioiden ja istuntopaikkojen sijainnista muuttaa siten, että Porvoossa olisi Hyvinkään sijasta sivukanslia, tai sitten siten, että kaikilla kolmella paikkakunnalla olisi kanslia.[4] Mikäli yhdistäminen toteutettaisiin siten, että Vantaan käräjäoikeus ja Itä-Uudenmaan käräjäoikeus yhdistettäisiin, tulisi kansliat vastaavasti olla Vantaalla ja Porvoossa. Tämä takaisi ruotsinkielisten palveluiden jatkuvuuden. Kanslian pysyttäminen Porvoossa ei johtaisi merkittäviin lisäkustannuksiin, koska Porvooseen on ehdotuksen mukaan kuitenkin tarkoitus jättää istuntopaikka. Näin ollen muun muassa vuokra- ja turvatarkastukseen liittyviä kuluja tulee joka tapauksessa muodostumaan Porvoon istuntopaikasta.

Laamanni Anders Cederberg

[2] Kahdeksasta tuomarista viisi on äidinkieleltään ruotsinkielisiä. Kahdestatoista käräjäsihteeristä kuusi on äidinkieleltään ruotsinkielisiä (jos hallintosihteeri lasketaan mukaan suhdeluku on 13/7), kaikki muut pärjäävät asiakaspalvelutilanteesta ruotsin kielellä eli osaavat ruotsia riittävästi. Neljästä haastemiehestä kolme on ruotsinkielisiä.
[3] Etäisyys Porvoosta on 40 kilometriä eikä suoria julkisia kulkuyhteyksiä Vantaalle ole lainkaan olemassa. Etäisyys Loviisasta on 80 kilometriä eikä sieltäkään ole olemassa suoria julkisia kulkuyhteyksiä Vantaalle.
[4] Hyvinkäältä on Vantaalle toimivat julkiset kulkuyhteydet muun muassa hyvin toimivan junaliikenteen johdosta.